

ДОСЛІДЖЕННЯ. РОЗРОБКИ. ПРОЕКТИ

Т. В. Сильчук,
*аспірант кафедри державної політики та управління
політичними процесами,
Національна академія державного управління
при Президентові України*

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМИ ПРОЕКТАМИ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

У статті досліджено основне спеціалізоване програмне забезпечення, яке може бути використане для управління міжнародними проектами технічної допомоги в державному секторі. У роботі розглянуто теоретичні положення та висвітлено теоретичні міркування про проект, управління проектом, інноваційні механізми здійснення проекту, проектний цикл та зроблено відповідні висновки. Крім того, викладено деякі теоретичні міркування щодо проектно орієнтованого управління та функцій проектного менеджменту. Для кращого розкриття предмета дослідження (програмного забезпечення) наведено основні види програмного забезпечення, яке використовується в державному секторі. Виходячи з вітчизняних реалій сформульовано основні вимоги до програмного забезпечення в органах державної влади.

Ключові слова: проектно орієнтоване управління, управління проектом, компетенції проекту, моніторинг, оцінювання, програмне забезпечення.

T. V. Sylchuk,
Post-graduate student, Chair of the Public policy and political process management, National Academy of Public Administration, Office of the President of Ukraine

THE SOFTWARE FOR INTERNATIONAL PROJECT MANAGEMENT IN A PUBLIC SECTOR

The article is dedicated to the core specialized software, which possibly could be used for international technical support projects in a public sector. Moreover, we present some theoretical thoughts about project, project management, innovative mechanisms of project implementation, project cycle etc. Generally we have worked out some theoretical ideas, e.g. about project-oriented management, project management functions etc. Based on reality, major requirements to the software at the state bodies are presented. At the end we made some theoretical and practical conclusions.

Key words: project-oriented management, project management, project competencies, monitoring and evaluation, software.

Т. В. Сильчук,
*аспірант кафедри державної політики та управління політичними процесами,
Національна академія державного управління при Президентові України*

ПРОГРАММНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДЛЯ УПРАВЛЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫМИ ПРОЕКТАМИ В ГОСУДАРСТВЕННОМ СЕКТОРЕ

В статье исследовано основное программное обеспечение, которое может быть использовано в управлении международными проектами технической помощи в госсекторе. В работе рассмотрены теоретические положения и поданы теоретические размышления по поводу проекта, управления проектом, инновационных механизмов осуществления проекта, проектного цикла. В результате изложены теоретические размышления по поводу проектно ориентированного управления и функций проектного менеджмента. Для лучшего раскрытия предмета исследования (программного обеспечения) приведены основные виды программного обеспечения, используемого в госсекторе. Исходя из отечественных реалий, сформулированы основные требования к программному обеспечению в органах государственной власти.

Ключевые слова: проектно ориентированное управление, управление проектом, компетенции проекта, мониторинг, оценивание, программное обеспечение.

Постановка проблеми. На сьогодні триває інституційний розвиток України. Серед іншого такому розвитку сприяють міжнародні проекти технічної допомоги. Для їх реалізації існує низка

інструментів: Twinning, TAIEХ, SIGMA, СІВ [10]. Метою зазначених проектів є, насамперед, технічна допомога для інституційного розвитку за стандартами ЄС. Однак, на жаль, під час реалізації цих

проектів немає єдиних підходів використання стандартів управління проектами та не використовується спеціалізоване програмне забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій за проблематикою та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблематикою управління проектами опікується велика кількість як українських, так і зарубіжних учених, серед них: М.Азаров, Ф.Ярошенко, С.Бушуєв, Н.Бушуєва, Ю.Грисюк, І.Оберемок, Деніз Колонна д'Істріа, Паула Мартін, Карел Тейт та ін. При цьому щодо програмного забезпечення можна зустріти матеріали таких практиків, як В.Іванов, Д.Шибікін, О.Просницький, С.Лазутов, А.Карапетян, М.Мілехін, В.Денісов, В.Косенко і багатьох інших. Дослідження першої групи авторів присвячені управлінню проектами та програмами розвитку, управлінню проектним циклом, проектному та інвестиційному менеджменту, моніторингу й оцінюванню та іншим важливим питанням у цій галузі. Однак питання програмного забезпечення для міжнародних проектів у державному секторі цими авторами не розглядається. Другою групою авторів висвітлюються переважно питання використання програмного забезпечення в приватному секторі. Питання використання програмного забезпечення для міжнародних проектів у державному секторі потребує підвищеної уваги, оскільки завдяки ознайомленню й використанню новітніх інформаційних технологій можлива краща організація роботи над будь-яким державним проектом/ програмою.

Метою нашого дослідження є розроблення проблематики використання спеціалізованого програмного забезпечення для управління проектами в державному секторі як такої, що досі не розглядалася, зокрема щодо проектів технічної допомоги, а **цілями** – ознайомлення широкого загалу з існуючими програмними продуктами, їх використання в проектах технічної допомоги.

Основні результати дослідження. За визначенням українського вченого С.Бушуєва, проект – це дії в умовах обмеженого обсягу часу та засобів, що спрямовані на досягнення визначеного комплексу кінцевих продуктів (завдання проекту визначаються його задумом) згідно зі стандартами та вимогами, що висуваються до якості виконаних робіт [4, с. 117]. Тимчасовість його дії та унікальність продукту чи послуги підкреслює Ю.Грисюк [6, с. 5]. Міжнародна асоціація управління проектами (IPMA) виділяє компетенції управління проектом за трьома напрямками: технічними, поведінковими, контекстуальними [4, с. 5]. Тому під проектно орієнтованим управлінням ми розуміємо управління організацією за допомогою

здійснення низки логічно розпланованих відповідно до стратегічних цілей розвитку організації проектів та розвиток усіх трьох указаних компетенцій.

Управління проектом відбувається під час його підготовки, виконання та завершення (і навіть після нього, що виявляється в якості продукту проекту) і має свою специфіку, яку диктує сам проект. Серед багатьох визначень щодо терміна «управління проектом» найбільш універсальне подає С.Бушуєв. Управління проектом – це планування, організація, моніторинг і контроль усіх аспектів проекту, а також управління і лідерство над усіма залученими особами для благополучного досягнення цілей проекту в рамках обговорених критеріїв часу, затрат, змісту та результату/якості. Це сукупність координаційних та лідерських завдань, організації, технологій та одиниць вимірювання для досягнення цілей проекту [4, с. 118]. Виходячи із наведеного визначення, на нашу думку, можна виділити чотири основні функції проектного менеджменту – планування, організацію, моніторинг і контроль, а також додаткові – координації, лідерства, організації, технологій та одиниць вимірювання для досягнення цілей проекту.

Серед основних властивостей проекту визначені такі: унікальність місії, тимчасовий характер, невизначеність, пов'язана зі змінами в оточенні та ризиками [1, с. 36]. Сучасні проекти потребують інноваційних механізмів їх здійснення. «Створення інноваційного механізму – обов'язковий атрибут управління проектами та програмами розвитку» [1, с. 26]. Таким інноваційним механізмом для управління міжнародними проектами в державному секторі може виступати спеціалізоване програмне забезпечення.

Однак, зважаючи на специфіку донорських проектів, зазначимо, що так званий «проектний цикл» проекту технічної допомоги включає такі компоненти: попередній аналіз і дослідження, збирання даних, орієнтири, аналіз потреб; моніторинг (звіт про хід виконання, графік виконання, перевірка); оцінка після виконання (набутий досвід, продовження, корективи). Моніторинг і оцінка застосовуються на всіх етапах процесу. Вони супроводжуються: систематичним переглядом, переплануванням, звітуванням [7, с. 14]. Отже, наріжним каменем в управлінні проектами технічної допомоги (у цьому разі) виступає така специфічна контролююча функція, як оцінювання, що «працює в парі» з моніторингом.

Беручи до уваги досвід приватного сектору економіки, варто зазначити, що в ньому в управлінні проектами проектними менеджерами використовується спеціалізоване програмне забезпечення. Зважаючи на відповідний позитивний досвід

приватного сектору, питання використання спеціалізованого програмного забезпечення в державному секторі є актуальним. Зокрема, у процесі управління окремими проектами в державному секторі в Росії, Україні використовується таке програмне забезпечення, як MS Project, Oracle Primavera; Turbo Project, Spider Project, Clarizen та ін.

Усе більшого розповсюдження набуває практика використання так званих «гібридів» – програмних продуктів, у яких поєднуються функції двох або більше програм на базі якоїсь однієї. Так, компанія PMCS із ДК «Облачная практика» в партнерстві з ІВС зробила одразу ж кілька упроваджень MS Project + SharePoint в органах державної влади Російської Федерації на кількох сотнях робочих місць кожне. Для цього була використана технологія, створена партнерами Turbo FlowPoint, яка була раніше представлена на спеціальній сесії у штаб-квартирі Microsoft. Також замовником було інвестовано близько 9 млн руб. у закупку технології Turbo Project і вона була впроваджена в модифікованому варіанті з урахуванням специфіки державних органів [5].

Серед розмаїття програмних продуктів на сьогодні основними є такі: Microsoft Project (ідеться про Microsoft Project Server), Oracle Primavera, Clarizen. Ми не беремо до уваги програму Turbo, оскільки вона найчастіше виступає субпрограмою для вже зазначених.

Такий досить популярний програмний продукт, як Microsoft Project, має кілька продуктів та рішень: Microsoft Project Standard (версія для невеликих проектів для одного користувача), Microsoft Project Professional (корпоративна версія продукту), Microsoft Project Web Access, Microsoft Project Portfolio Server. Починаючи з 2013 р. Microsoft постачає «хмарну» версію Microsoft Project Online [11].

Узагалі інтерфейс Microsoft Project 2010 ззовні нагадує книгу Excel, поділену навпіл, однак значно перевищує його за функціями, і дає змогу ретельно планувати роботу. Робота в проектному менеджменті – це певні професійні дії, виконані в певний відрізок часу. Після встановлення певних етапів проекту та створення часових ланцюгів виконання завдань точно можуть бути визначені віхи (контрольні точки) початку і закінчення робіт. За допомогою цієї програми можна контролювати витрати та відсоток завершення робіт [2].

На думку відомого експерта в галузі проектного менеджменту В.Іванова, новий MS Project уразить своєю інноваційністю, як і все сімейство продуктів Microsoft Office 15. На тлі нових «хмарних» технологій MS Project 2010 значно відстає за своїми технічними параметрами від MS Project 2013.

На сьогодні 15-те покоління продуктів Microsoft включає: MS Office 2013, MS Project 2013, MS SharePoint 2013 та новий «хмарний» MS Office 365. На думку В.Іванова, надійність продуктів Microsoft – це, насамперед, питання організаційне, а потім – технологічне [3]. Мається на увазі робота самої організації (Microsoft Corporation) з урахуванням людського фактора.

Поряд із Microsoft Project, який на сьогодні є безумовним лідером на ринку програмних продуктів для забезпечення управління проектами, поширення набув програмний продукт Primavera. Однією з найновіших модифікацій Primavera є Oracle Primavera EPPM P6R8.1.

Так само, як і Microsoft Project, Oracle Primavera здійснює операції за допомогою Excel. Обидва продукти є лідерами на ринку програмного забезпечення з управління проектами. У Primavera, на відміну від MS Project, передбачаються шаблони для створення проектів. Обидва програмних продукти передбачають управління проектом у реальному часі, при чому MS Project дозволяє одночасне управління в програмному додатку Share Point. Суттєвим мінусом для бюджетних організацій є те, що в організації для запровадження таких програмних продуктів уже повинна функціонувати базова програмна система, а також те, що обидва продукти вимагають великих фінансових затрат на запровадження [9].

Якщо брати до уваги практичний аспект справи, Oracle Primavera може бути зручною для фінансових проектів завдяки своїм комплексним функціям. Упровадження Oracle Primavera могло би відіграти позитивну роль у здійсненні міжнародних проектів інституційного розвитку в державних органах, завданнями яких є розвиток фінансових інститутів бюджетної системи, кредитної системи, обов'язкового державного страхування, фінансів підприємств.

Ще одне рішення в цій царині – Clarizen, відносно нова, так звана «хмарна» програмна розробка. Це он-лайн-система управління проектами, що являє собою проектно орієнтований робочий простір для ведення одного або кількох продуктів, доступна всім учасникам проекту через Інтернет. Веб-сервіс Clarizen містить увесь необхідний для управління більшістю типів проектів функціонал. Це постановка завдань і налаштування залежностей, діаграми Гантта, повідомлення, планування бюджету, календарі й контроль часу, аналіз проектів за часом і за завданнями, робота із ресурсами, система прав доступу, обговорення та примітки, розвинена система звітності з можливістю експорту, інтеграція в Outlook, MS Project та ін. [8, с. 77].

Безсумнівними перевагами Clarizen є короткий строк запровадження в організації (до одного року)

та низька вартість його запровадження. Цей програмний продукт не вимагає якогось уже працюючого базового продукту, є багатofункціональним та простим у використанні [9].

У таких «хмарних» системах, як Clarizen, основний ресурс – люди, якими потрібно управляти. Навпевно, за Clarizen майбутнє соціальних та більшості гуманітарних проектів у державному секторі. Зважаючи на он-лайн доступ до її програмного забезпечення, не можна бути стовідсотково впевненими в повному захисті конфіденційної інформації. Виходячи з цього проекти, які стосуються національної безпеки, тобто інформація щодо яких є конфіденційною (із правом доступу певного кола осіб), можуть здійснюватися лише в інших, більш закритих (оф-лайн) програмних продуктах.

Органи державної влади – це специфічні державні інститути (організації) з вироблення та реалізації політики. Проекти технічної допомоги здійснювалися/здійснюються практично в кожному з них. Специфіка цих проектів диктує для їх виконавців деякі вимоги: потрібна взаємодія як усередині організації (мікросередовище проекту), так і централізоване збирання та обмін інформацією (наприклад через координаційний центр – Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу Нацдержслужби України, що організовує макросередовище проекту). Зважаючи на різне рівень технічного забезпечення органів державної влади та фактично недостатній захист даних у держсекторі, установлення єдиної централізованої системи з управління проектами є не на часі. На сьогодні основними вимогами до програмного забезпечення в органах державної влади можуть бути такі: простота у використанні, зручний інтерфейс, виконання необхідних функцій, можливість інтерактивної співпраці принаймні кількох користувачів, невисока вартість.

Під зазначені параметри можуть підійти різні програмні продукти, головне полягає в тому, щоб якість цих продуктів давала можливість працювати в одній модифікації програмного продукту від трьох до п'яти років (надаючи можливість застосовувати їх у середньо- та довгострокових проектах та державних програмах) із можливістю експорту/перенесення даних із старої до нової версії програмного продукту. Можливо, у результаті вдалого тестування можна буде рекомендувати такий продукт, як MS Project 13. Однак, зважаючи на його високу вартість та певні сумніви експертів (В.Іванов), можна говорити про диференційоване використання програмного забезпечення залежно від специфіки організації. Так, Oracle Primavera успішно використовується у фінансових інституціях. Щодо Clarizen, ми вбачає-

мо його майбутнє за соціально-гуманітарними проектами. MS Project 13 вражає своєю інноваційністю, що може знадобитися для реалізації багатьох проектів у різних сферах народного господарства.

У результаті узагальнення досліджуваних матеріалів зробимо такі **висновки**.

1. Під проектно орієнтованим управлінням можна розуміти управління організацією за допомогою здійснення низки логічно розпланованих відповідно до стратегічних цілей розвитку організації проектів та розвитку компетенцій проекту: технічних, поведінкових, контекстуальних.

2. Інноваційним механізмом для управління міжнародними проектами в державному секторі може виступати спеціалізоване програмне забезпечення.

3. Серед розмаїття програмних продуктів на сьогодні основними є такі: Microsoft Project, Oracle Primavera, Clarizen. Двоє з них (крім Primavera) мають на сьогодні «хмарні» (он-лайн) версії. Проекти, які стосуються національної безпеки, тобто інформація щодо яких є конфіденційною, можуть здійснюватися лише в інших, більш закритих (оф-лайн) версіях програмних продуктів. Узагалі можна говорити про диференційоване використання програмного забезпечення залежно від специфіки організації.

4. Управління проектом включає здійснення чотирьох основних функцій проектного менеджменту – планування, організації, моніторингу і контролю, а також додаткових – координації, лідерства, організації, технологій та одиниць вимірювання для досягнення цілей проекту. У проектах технічної допомоги наявна контролююча функція оцінювання, яка «працює в парі» з моніторингом.

5. Специфіка проектів технічної допомоги диктує для їх виконавців деякі вимоги: потрібна взаємодія як усередині організації (мікросередовище проекту), так і централізоване збирання та обмін інформацією (координаційний центр – макросередовище). Основними вимогами до програмного забезпечення в органах державної влади (усередині організації) можуть бути такі: простота у використанні, зручний інтерфейс, виконання необхідних функцій, можливість інтерактивної співпраці принаймні кількох користувачів, невисока вартість.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі можуть бути пошуки шляхів використання програмного забезпечення в державному секторі, присвячені:

– можливостям Microsoft Project, Oracle Primavera, Clarizen для міжнародних проектів технічної допомоги;

– основним можливостям внутрішньоорганізаційних електронних систем документообігу щодо

сумісності та інтеракції з досліджуванним програмним забезпеченням для міжнародних проектів технічної допомоги;

– ролі функції моніторингу і оцінювання (MiO) у проектному циклі міжнародного проекту техніч-

ної допомоги; можливостям існуючого програмного забезпечення для здійснення цієї функції;

– взаємовпливу мікро- та макросередовища на здійснення проекту технічної допомоги із використанням програмного забезпечення.

Список використаних джерел

1. *Азаров М. Я.* Інноваційні механізми управління програмами розвитку / М. Азаров, Ф. Ярошенко, С. Бушуєв. – К. : Самміт-Книга, 2012. – 528 с.
2. *Іванов В.* Бесплатные online-курсы по Microsoft Project. MS Project за полчаса (28.12.2011) [Электронный ресурс] / В. Иванов // MicrosoftProject.ru – Режим доступа : <http://www.microsoftproject.ru/articles.phtml?aid=181#>
3. *Іванов В.* Будет ли надежен новый Microsoft Project 2013? Мнение контролера качества № 2 для всего семейства Microsoft Office 2013 (17.07.2012) [Электронный ресурс] / В. Иванов // MicrosoftProject.ru – Режим доступа : <http://www.microsoftproject.ru/articles.phtml?aid=442>
4. *Бушуев С.* Управление проектами: основы профессиональных знаний и система оценки компетентности проектных менеджеров (National Competence Baseline, NCB UA Version 3.1) / С. Бушуев, Н. Бушуева. – Изд. 2-е. – К. : ІРІДІУМ, 2010. – 208 с.
5. *Іванов В.* ГК «Облачная практика» и ИВС сделали сразу несколько крупнейших кейсов в госорганах [Электронный ресурс] / В. Иванов // ProjectProfy.ru – Режим доступа : <http://projectprofy.ru/articles.phtml?aid=471>
6. *Грисяк Ю. С.* Проектний та інвестиційний менеджмент : навч. посіб. : у 2 ч. / Ю. С. Грисяк. – К. : НАДУ, 2008. – Ч.1 : Проектний менеджмент. – 94 с.
7. *Деніз Колонна д'Істрія.* Моніторинг і оцінка: проект ЄС «Підтримка у виконанні УПС-Україна» / Д. д'Істрія. – К., 2008. – 20 с.
8. Информационно-коммуникационное пространство и человек : материалы II междун. науч.-практ. конф. (15–16 апр. 2012 г.). – Пенза ; Москва ; Витебск : Науч.-издат. центр «Социосфера», 2012. – 132 с.
9. Сравнение MS Project, Turbo EPM, Clarizen, Primavera и SpiderProject [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.TurboProject.ru
10. Center for adaptation of the civil service to the standards of the European Union [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.center.gov.ua/en/>
11. Microsoft Project [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ru.wikipedia.org/wiki/Microsoft_Project

References

1. Azarov M., Yaroshenko F., Bushuiev S. Innovatsiini mekhanizmy upravlinnia programamy rozvytku, Kyiv, Summit-Knyga, 2012. – 528 p. (Innovation mechanisms of development programme management)
2. Ivanov V. Besplatnyie onlain-kursy po Microsoft Project. MS Project za polchasa (28.12.2011) [MicrosoftProject.ru] – dostup: <http://www.microsoftproject.ru/articles.phtml?aid=181#> (Free of charge online-courses on Microsoft Project. MS Project in half an hour)
3. Ivanov V. Budet li nadezhen novyi Microsoft Project 2013? Mneniie kontrolera kachestva №2 dlia vsego semeistva Microsoft Office 2013 (17.07.2012) [MicrosoftProject.ru] – dostup: <http://www.microsoftproject.ru/articles.phtml?aid=442> (How serviceable will be the new Microsoft Project 2013? Opinion of the quality controller №2 for all family Microsoft Office 2013)
4. Bushuiev S. D., Bushuieva N. Upravlieniie proektami: osnovy prof. znaniia i sistemiia otsenki kompetentnosti proektnykh menedzherov [National Competence Baseline, NCB UA Version 3.1], 2nd emission, Kyiv, IRIDIUM, 2010. – 208 p. (Project management : Professional knowledge basics and competence evaluation system for project managers)
5. Ivanov V. GK «Oblachnaia praktika» i IVS sdelali srazu neskolko krupneishykh keisov v gosorganakh [ProjectProfy.ru] – dostup: <http://projectprofy.ru/articles.phtml?aid=471> (GK «Oblachnaia praktika» and IVS have made some greatest cases in public bodies)
6. Grysiuk Y. S. Proektnyi ta investytsiinyi menedzment, Kyiv, NADU, 2008, vol.1 – 94 p. (Project and investment management)
7. Denise Colonna d'Istria. Monitoring i otsinka: proekt EU «Pidtrymka u vykonanni UPS-Ukraina», Kyiv, 2008. – 20 p. (Monitoring and evaluation: EU funded 'Support to PCA Implementation' Project)
8. Informatsyonno-kommunikatsyonnoe prostranstvo i chelovek: materialy II mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii (15-16 apreliia 2012 goda), Penza-Moskva-Vitebsk: nauchno-izdatelskii tsentr «Sotsiosfera», 2012. – 132 p. (Information-communication space and a man: materials of The IInd International Research and Practice Conference)
9. Sravneniie MS Project, Turbo EPM, Clarizen, Primavera i SpiderProject, [www.TurboProject.ru] (MS Project, Turbo EPM, Clarizen, Primavera and SpiderProject comparison)
10. Center for adaptation of the civil service to the standards of the European Union [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.center.gov.ua/en/>.
11. Microsoft Project [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ru.wikipedia.org/wiki/Microsoft_Project.